

MAKTABGACHA TA'LIM PEDAGOGLARIDA KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Usmonova Saodat
Termiz davlat pedagogika instituti
o'qituvchi

Annotatsiya. Ta'lim strategiyasi maktabgacha yoshdagi xodimlarni yangi kasbiy malakalarni rivojlantirishga yo'naltiradi, shuning uchun tarbiyachilarning kasbiy mahorat darajasini doimiy ravishda oshirish pedagogik kadrlar bilan ishlashning strategik yo'nalishiga aylanishi kerak.

Kalit so'zi: ta'lim, pedagogik, standart, kadr, jarayon, mahorat, texnologiya, bolalar.

ЗНАЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Усманова Саадат
Термезский государственный педагогический
институт учитель

Аннотация. Стратегия воспитания ориентирует дошкольников на развитие новых профессиональных навыков, поэтому постоянное повышение уровня профессиональной компетентности воспитателей должно стать стратегическим направлением работы с педагогическим персоналом.

Ключевое слово: образовательный, педагогический, стандартный, кадровый, процессный, навыковый, технологический, детский.

THE IMPORTANCE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SKILLS OF PRESCHOOL EDUCATION TEACHERS

Usmanova Saadat
Termez State Pedagogical
Institute teacher

Annotation. The strategy of education focuses preschoolers on the development of new professional skills, therefore, the constant improvement of the level of professional competence of educators should become a strategic direction of work with teaching staff.

Keywords: educational, pedagogical, standard, personnel, process, skill, technological, children's.

Ta'lim – tarbiya ishlarining muvaffaqiyati baribir tarbiyachining bilimiga, uning kasbiy mahoratiga bog'liq. Shu nuqtai - nazardan O'zbekiston

Respublikasining birinchi prezidenti I.A.Karimov *“Tarbiyachilarning o'ziga zamonaviy bilim berish, ularning ma'lumotini, malakasini oshirish kabi paysalga solib bo'lmaydigan dolzarb masalaga duch kelmoqdamiz. Mening fikrimcha, ta'lim - tarbiya tizimini o'zgartirishdagi asosiy muammo shu yerda. O'qituvchi o'quvchilarimizga zamonaviy bilim bersin, deb talab qilamiz. Ammo zamonaviy bilim berish uchun, avvalo, murabbiyning o'zi ana shunday bilimga ega bo'lishi kerak”*⁶ - deb ta'kidlaydi. Xo'sh pedagogik mahoratning o'zi nima? Unga hozirgi zamon fani nuqtai nazaridan quyidagicha ta'rif beriladi: Pedagogik mahorat-tarbiyachilarning shaxsiy (bolajonligi, xayrixohligi, insonparvarligi, mehribonligi va h.k.) va kasbiy (bilimdonligi, zukkoligi, fidoyiligi, ijodkorligi, qobiliyati va hokazo.) fazilatlarini belgilovchi xususiyat bo'lib, tarbiyachilarning ta'lim-tarbiyaviy faoliyatida yuqori darajaga erishishini, kasbiy mahoratini doimiy takomillashtirib borish imkoniyatini ta'minlovchi faoliyatdir. U o'z fanini mukammal bilgan, pedagogik psixologik va metodik tayyorgarlikka ega bo'lgan, o'quvchilarni o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirishning optimal yo'llarini izlab topish uchun, amaliy faoliyat olib boradigan har bir tarbiyachining kasbiy faoliyatida namoyon bo'ladi. Pedagogik mahorat egasi bo'lish uchun tarbiyachi o'z o'quv predmetini davr talablari asosida bilishi pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo'lishi, hamda insoniylik, izlanuvchanlik va fidoyilikni o'zida tarkib toptirishi lozim. I.P. Rachenko pedagogik mahoratni pedagogik san'atning bir qismi sifatida ta'riflab, shunday yozadi: Pedagogik mahorat deganda, tarbiyachining pedagogik-psixologik bilimlarni, kasbiy malaka va ko'nikmalarni mukammal egallashi, o'z kasbiga qiziqishi rivojlangan pedagogik fikrlashi va intuitsiyasi, hayotga axloqiy-estetik munosabatda bo'lishi, o'z fikr-mulohazasiga ishonchi va qat'iy irodasi tushuniladi”. Tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, quyidagi to'rtta komponent pedagogik mahoratning asosiy tashkil etuvchilari hisoblanadi:

- tarbiyachilik kasbiga sadoqat;
- o'z fanining o'qitish metodikasini mukammal bilishi;
- pedagogik qobiliyatlarini namoyish eta olishi;

- pedagogik texnikani o'z o'nida qo'llay bilishi.

Shuni alohida qayd etib o'tish zarurki, tarbiyachilik kasbi murakkab va mas'uliyatli jarayondan iborat. Ushbu kasbning sharafliligi va murakkabligi shu bilan belgilanadiki, tarbiyachi doimo ongning yagona sohibi bo'lmish insonning ta'lim-tarbiyasi bilan shug'ullanib, u bilan muloqot olib boradi. Ongli [va tirik jonzot esa aqliy](#), ruhiy hamda jismoniy jihatdan doimo rivojlanishda bo'ladi. Shu sababli, bolajak tarbiyachilar tarbiyalanuvchi bilan doimiy muloqotda bo'lishi, unga ta'sir ko'rsatishi uchun muntazam ravishda psixologiya va tarbiya nazariyasini mukammal o'rganib, o'z kasbiy faoliyatini muttasil rivojlantirib borishi kerak. Tarbiyachilarning shaxsiy fazilatlarini sirasiga iymon-e'tiqodi, dunyoqarashining kengligi, faolligi, odob-axloqi, fuqarolik burchini his qilishi, ma'naviyati, dilkashligi, talabchanligi, qat'iyligi va o'z maqsadlariga intilishi, insonparvarligi, huquqiy bilimdonligi mamlakatimizning ijtimoiy-siyosiy talablariga o'z fikr-mulohazasi bilan faol ishtirok etishi kiradi.

"Muallimning yuksak sifati uning aqli, ilmi, fikri, so'zi, axloqi va odobidadir. Tarbiyachining yuz qarashlari ham, gapirishlari ham, qalbi ham, ko'rinishi ham, yurish-turishi ham, kiyinishi ham chiroyli va ibrat namunasi bo'lsin. Ayniqsa, uning nutqi tushunarli, ravon, ta'sirli bo'lishi darkor. U muloqotda bamisoli so'z zargari ekanligini ko'rsata olishi muhimdir".⁷

Darhaqiqat, tarbiyachilarning obro'-e'tiborini ta'minlaydigan ilk vosita uning tarbiyalanganlik darajasidir. Birinchidan, tarbiyachi ma'naviy jihatdan sog'lom va keng fikrlay oladigan bo'lishi, o'z milliy qadriyatlari, urf-odatlar va millatimizning buyuk siymolari ijodiy merosini teran bilishlari kerak. Binobarin, o'zi tanlagan mutaxassislik va fan sohasida izlanishlar olib borgan, allomalarning hayoti va ijodini yaxshi bilishi hamda mantiqiy tafakkurga ega bo'lishi lozim. Bu tarbiyachi pedagogic mahoratining shakllanib borishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, milliy an'analarimiz, urf-odatlarimiz, qadriyatlarimiz asosida davlatimizning buyuk kelajagi bolmish yosh avlodga chuqur bilim berish tarbiyachilardan yuksak qobiliyatni va ishchanlikni talab qiladi. Pedagog faoliyatda vositalar, maqsadlar va

natijalarning nisbatani doimo tahlil qilib borishi zarur hisoblanadi. Ular uzviy birlikni tashkil etadi, bir-biriga bog'liq bo'ladi va alohida tarzda amalga oshirilmaydi. Maqsadni amalga oshirish usuli va yo'li bu - bo'lajak natijadir. Natija yangi vositalarni tanlash yangi maqsadlarni qo'yish uchun amaliy asos hisoblanadi. Tajribada ma'lum darajada qo'llanilgan har qanday vosita natija beradi, hatto biror sababga ko'ra maqsad aniq ifodalanmagan bo'lsa ham natija beraveradi. Lekin maqsadi aniq ifodalangan pedagogik vositagina samaralidir. Bolalarga tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning har bir aniq holatda umuman tarbiyada biz nimaga erishmoqchi ekanligimizni aniq bilib olmasak, samarali pedagogik vositalarni tanlash muvaffaqiyatli bo'lishini tasavvur qilish qiyin. Mohir tarbiyachi - bu yuqori madaniyatli, o'z sohasini chuqur biluvchi, turdosh fan va san'at sahalaridan xabardor, umumiy va xususan bolalar psixologiyasini yaxshi o'zlashtirgan, ta'lim –tarbiya metodikasini to'liq egallagan mutaxassisdir". Tarbiyachilik qobiliyatini egallash uchun ko'p o'qish va bilish zarur. Tarbiyachi qonun va qoidalarini aniq bilish kerak. Bundan tashqari ta'lim-tarbiya samaradorligini oshiruvchi texnologiyalarni to'liq egallagan bo'lishi, ularning har biridan aniq vaziyatlarda o'rinli foydalana bilish, tashxis qo'ya bilish zarur. "Bizning pedagogik mehnatimizda hamma narsani deydi professor Y.P.Ikara "Qobiliyat hal qiladi" ammo tarbiyachilar uchun qobiliyatga yo'l odatda qanchalar murakkab va qanchalar uzoq". Bugungi kunda barkamol avlodni tarbiyalashda yoshlarni intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish va ularning har tomonlama rivojlangan shaxs etib voyaga yetkazish – davlatimiz siyosatini ustivor yo'nalishga aylangan. Chunki jismoniy sog'lom ma'naviy yetuk shaxslargina buyuk kelajakni yaratadi. Mamlakatimizda Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta'lim muassasalari tarmog'ini kengaytirish, malakali pedagog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta'lim dasturlari va texnologiyalarini tatbiq etish, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy

rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish maqsadida kompyuter o'yinlari tarbiyalanuvchilarning ushbu qiziquvchanlik xususiyatini oshiradi. Multimedia vositalarini tayyorlash va bolalarning kompyuter savodxonligini shakllantirish metodikasi shaxsiy kompyuterlar multimedia texnologiyasining asosiy texnik vositasi hisoblanadi. Masalan, tarbiyachi A harfini an'anaviy usulda o'rgatish mobaynida, bolaga uning qog'ozdan yoki kartondan yasalgan shaklini ko'rsatadi (statik vosita). Multimedia vositasida ko'rsatilganda A harfi kompyuter (monitor) ekranida tebranib, bolalarning diqqatini o'ziga jalb etadi (dinamik vosita). Hozirgi kunda turli xil multimediali ta'lim vositalarini ishlab chiqish va ularni ta'lim-tarbiya jarayoniga tatbiq etish jadal rivojlanayapti. MTTlari ta'lim-tarbiya jarayonida ulardan foydalanish metodikasi ishlab chiqilmagani uchun tarbiyachi-pedagoglar multimedia vositalarini multimedia texnologiyasi sifatida qabul qilmoqdalar. Kezi kelganda shuni ham ta'kidlab o'tish kerakki, multimedia vositalarini ishlab chiqaruvchi maxsus muassasadan tashqari, har bir MTT tarbiyachilarining o'zlari tayyorlashi mumkin bo'lgan dasturli va rolli multimedia vositalarini (DVD-disk) qo'llash mumkin. DVD video diski multimedianeing texnik vositasi sifatida bir necha afzalliklarga ega. Tarbiyachilik kasbining shakllanishi davomida uning pedagogik mahorati takomillashib boradi. U har xil psixologik xususiyatlarga ega bo'lgan o'quvchilar bilan ta'lim-tarbiyaviy faoliyat olib boradi. Turli ziddiyatlarga duch keladi. Bu o'z navbatida uni tinimsiz ijod qilishga, tarbiyaning har xil vosita va usullarini topib, mohirona qo'llashga majbur etadi. Tarbiya natijasida belgilangan maqsadga erishish uchun tarbiyachilar yillar davomida yig'ilgan tajriba va malakalariga tayanib ishlaydilar.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T. O'zbekiston 2014.
2. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. T.: 2020. (O'RQ-637-son)
3. Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida Qonun T.,2019
4. F.R.Qodirova, Sh.Q. Toshpo'latova, N.M.Kayumova, M.N.A'zamova "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi". "Tafakkur". Toshkent/2019 y

5. D.A.G'afforova, "Tarbiyachining kreativligi va kompetentligining oshirish mexanizmlari" magistrlik dissertatsiya ishi. Termiz davlat universiteti. 2020 y
6. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. -T.: Darslik. Iqtisod -moliya, 2011.-420 b.